

Virologi = læren om virus

- Virus = gift
- Uttrykk brukt av romerne for å beskrive stanken fra sumpområder
- 1892: planter - tobakk mosaikk virus ("filtrerbare agens")
- 1898: pattedyr / husdyr – munn – og klovsyke
- 1901: pattedyr / menneske – gul feber
- 1914: fisk – lymfocystis

Viruspartikler

- Virus – er primært gener som er ”pakket” inn i proteiner
- Innpakningen fungerer som beskyttelse, men hjelper også ofte til i virusreplikasjon (*nakne virus*)
- Noen ganger er disse pakket videre inn i en lipidmembran (*kappevirus*)

Virus habitater

- Planter, bakterier, sopp, eukaryote celler, jord, fersk- og saltvann
- Saltvann inneholder 10^9 til 10^{12} viruspartikler per liter
- Dette er hovedsakelig bakteriofager – viktig for kontroll av bakteriell vekst (ansvarlig for 1/3 av bakteriell død)
- Viktig for gen-flow mellom bakterier i havene
- Medfører trolig økt evne til å degradere giftstoffer og antibiotikaresistens

Opprinnelse

- Hypotese 1
    - Oppstått fra små intracellulære parasitter?
    - Virus er radikalt forskjellige fra prokaryoter, og det finnes ingen intermediære former
  - Hypotese 2
    - Virus er nukleinsyrer som er delvis uavhengige av celler, retrovirus inneholder sekvenser som tilsvarer sekvenser funnet i celler, plasmider og transposons
-
- Trolig oppstått mange ganger i løpet av evolusjonen

Virus versus bakterier

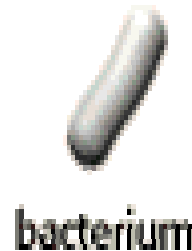
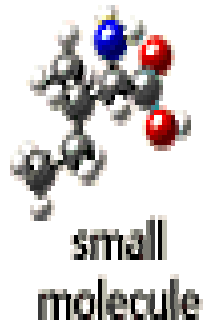
- Vokser ikke
- Formering :
replikasjon
- Et enkelt virus:
viruspartikkel / virion
- Kan kun formere seg i levende celler
("parasitt på molekylært nivå")

Virus versus bakterier

	Virus	Bakterier
Størrelse	10-300 nm	1000-2000nm
Vekst i cellefrie medier	-	+
Todeling	-	+
Nukleinsyre	DNA <u>eller</u> RNA	DNA + RNA
Ribosomer	-	+
Metabolisme	-	+
Sensitivitet for antibiotika	-	+

Relativ størrelse av virus

Relative sizes of cells and their components

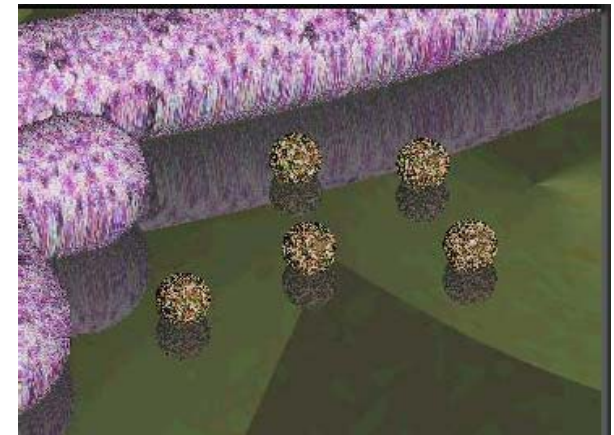
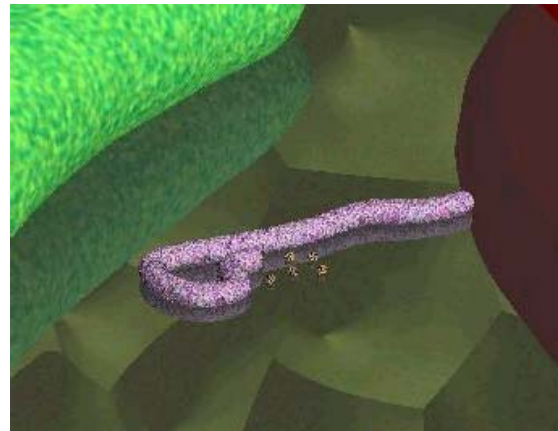
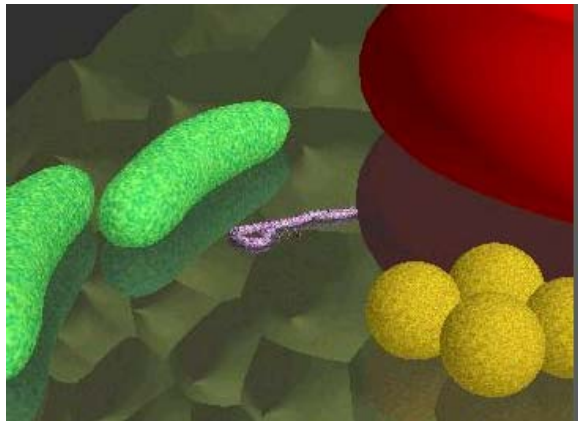
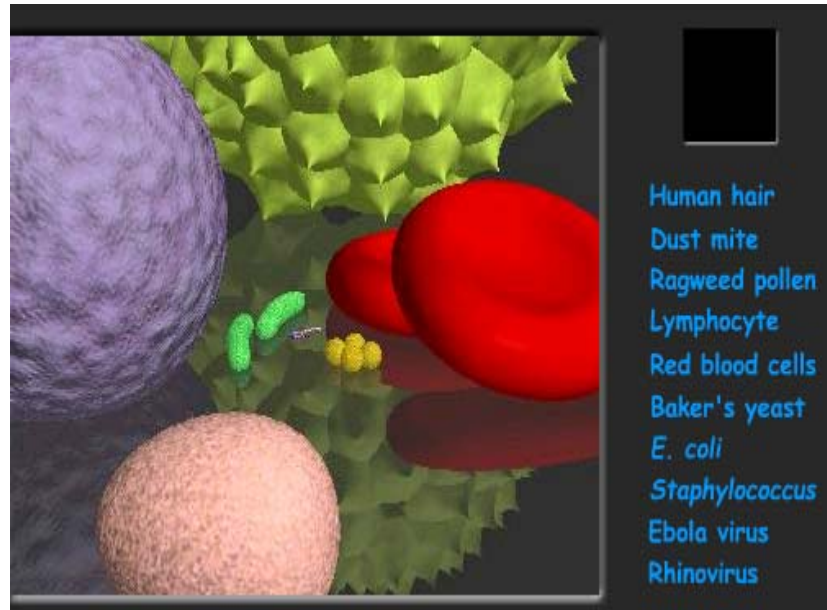
cm = 10^{-2} m
mm = 10^{-3} m
 μm = 10^{-6} m
nm = 10^{-9} m
 $\text{\AA}$ = 10^{-10} m

electron microscope

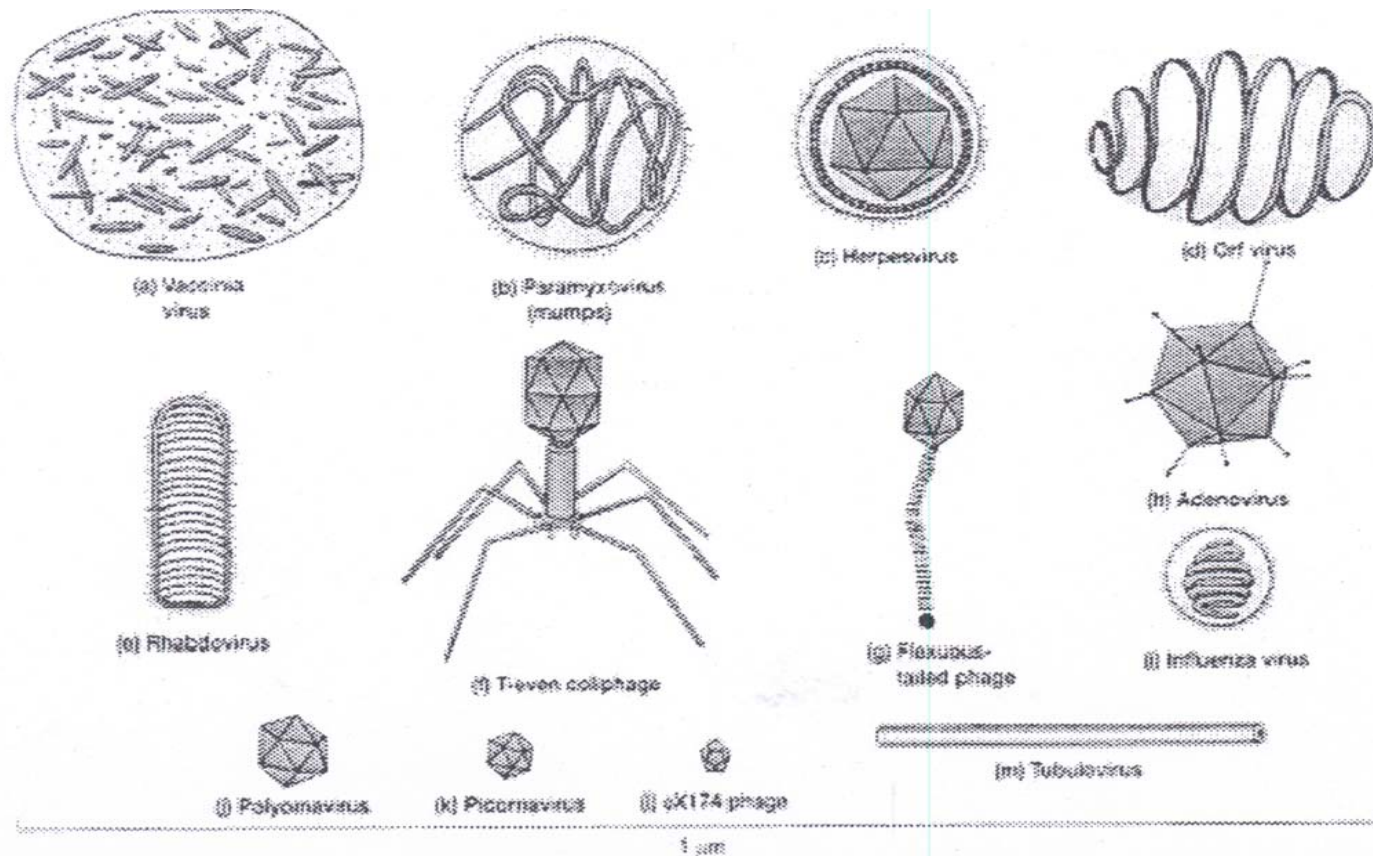
light microscope

Relativ størrelse av virus

Variasjon i morfologi og størrelse

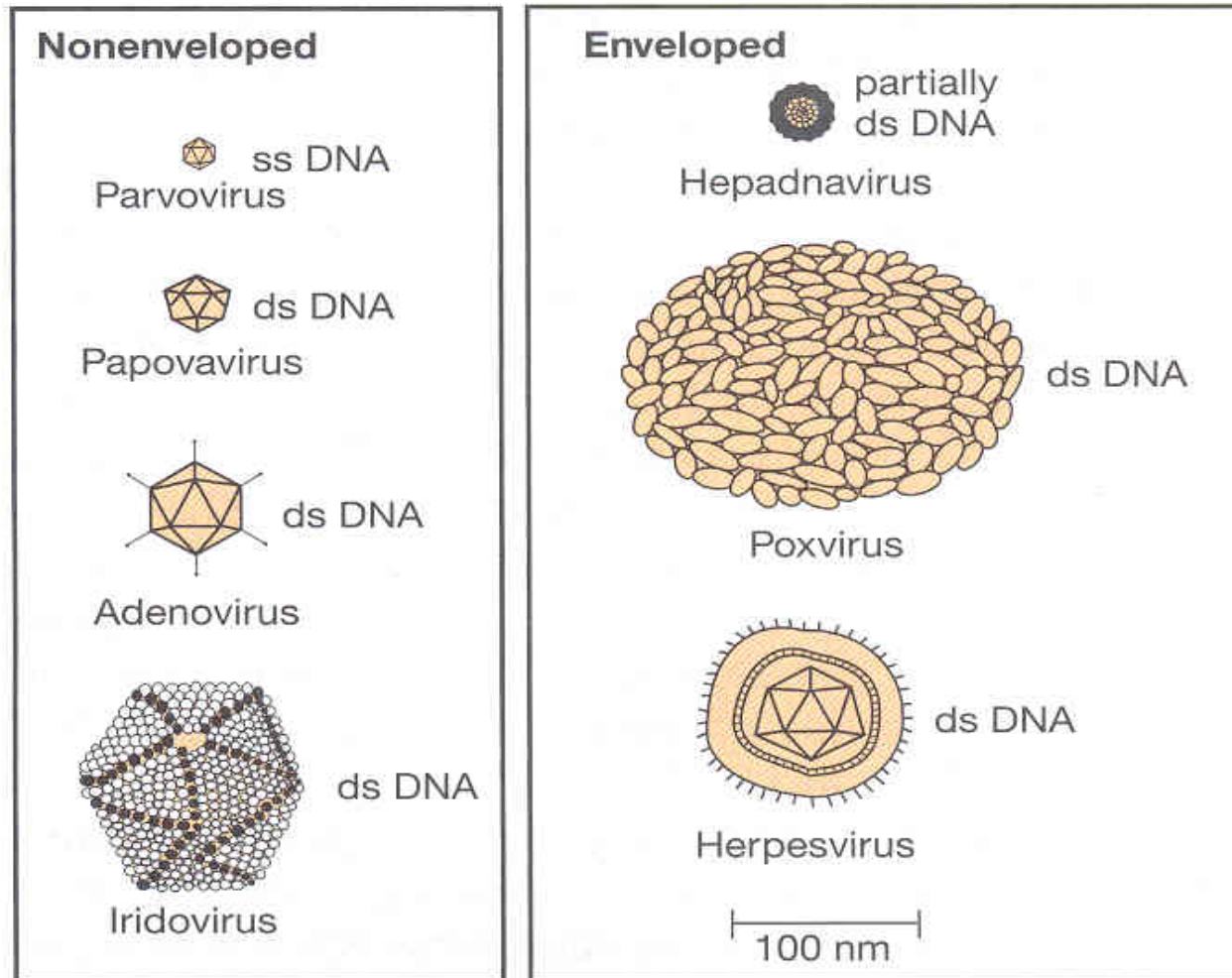
Virusdiversitet

- Mer biologisk diversitet innen virus enn i bakterie-, plante- og dyrerikene tilsammen
- Dette er et resultat av virusenes suksess i å parasittere alle kjente grupperinger av levende organismer

Virusdiversitet

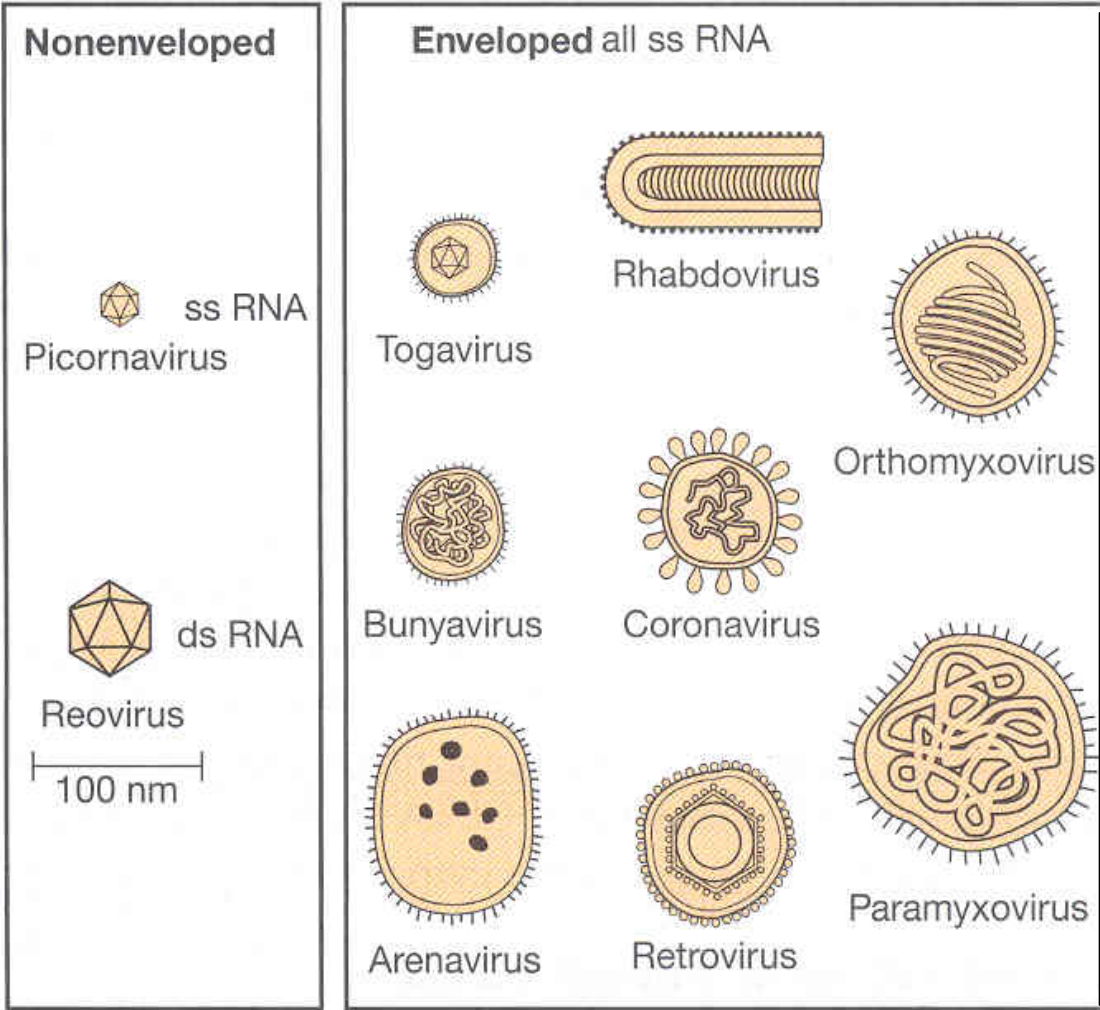
- Nøkkelen til å forstå interaksjonene mellom virus og deres verter, er å forstå denne diversitet
- På molekylært nivå bestemmer protein-protein, protein-nukleinsyre og protein-lipid interaksjoner viruspartiklenes struktur, syntese og uttrykk av virusgenomer, samt effekten av viruser på vertscellen.

DNA virus

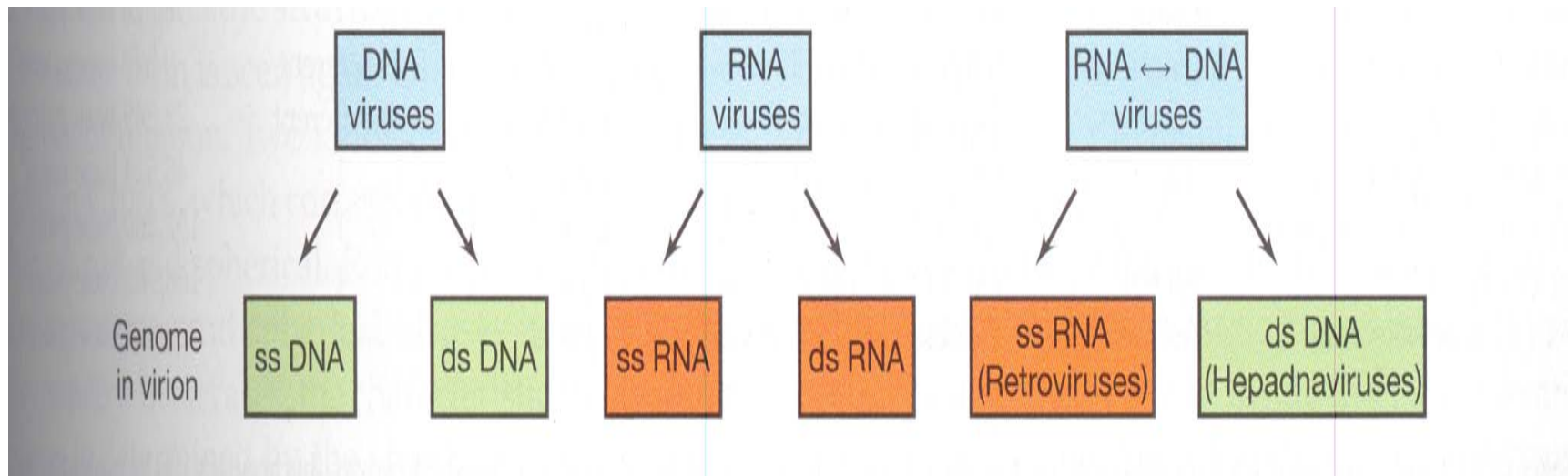
(a) DNA viruses

RNA virus

(b) RNA viruses

Oversikt over virus nukleinsyrer

Virusets genetiske materiale: få gener

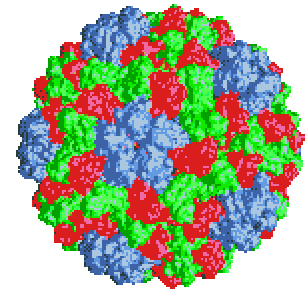
Genene må inneholde nok informasjon til å bygge nye viruspartikler inne i en infisert celle

Virusproteiner

- Virusgener koder for to typer proteiner:
  - A) Strukturelle proteiner: - utgjør en del av selve viruspartikkelen
  - B) Ikke-strukturelle proteiner: - enzymer og lignende, som har en funksjon under replikasjonsyklus

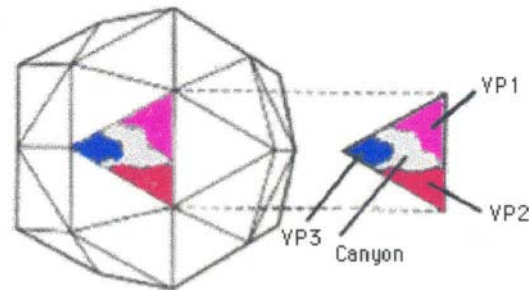
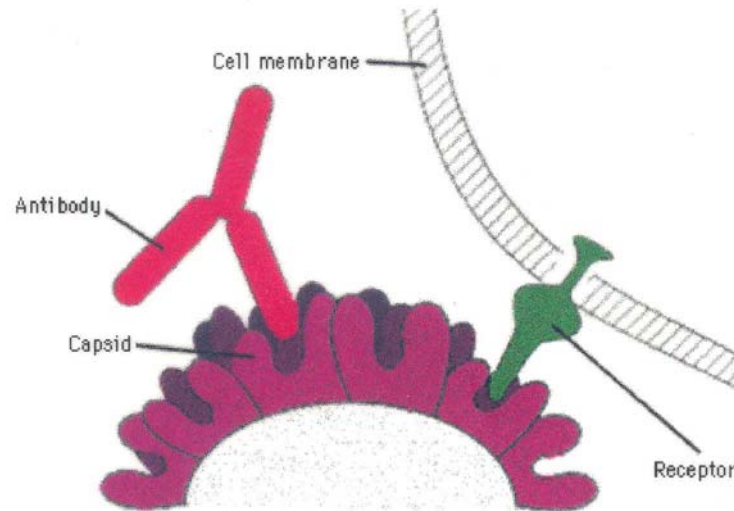
Viruspartiklers morfologi (anatomi)

- Genetisk materiale (DNA eller RNA) er beskyttet av et ”skall” – kapsid
- Kapsidet beskytter nukleinsyre mot
  - Fysisk / mekanisk skade
  - Kjemisk skade
  - UV-lys
  - Enzymatisk skade (nukleaser fra celler evt. skilt ut fra dyr for å beskytte seg mot infeksjon)
- Deler av kapsidet må gjenkjenne vertscellen

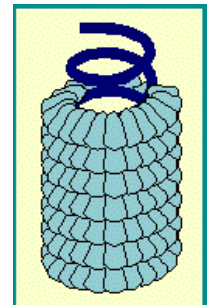
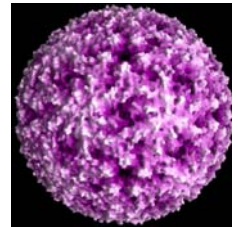

Deler av kapsidet må gjenkjenne vertscellen

Viruspartiklers morfologi

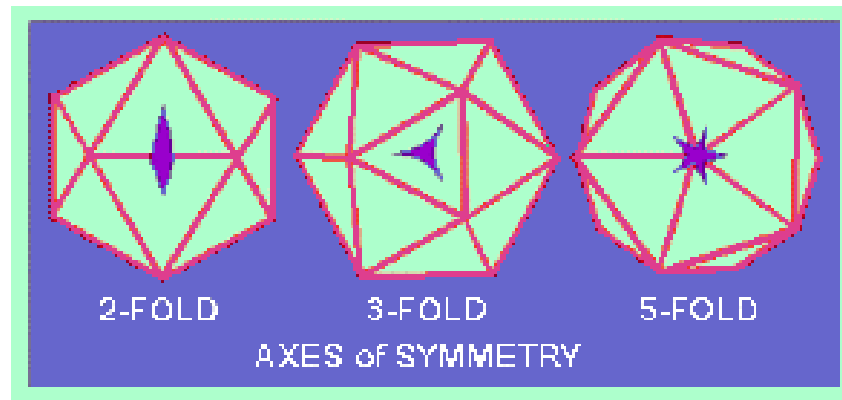
- Kapsid er bygd opp av regulære geometriske enheter – kapsomerer
- En kapsomer består av ett eller flere proteinmolekyler
- Kapsomerene er arrangert strengt symmetrisk (for å rasjonalisere)
- To ulike symmetriformer:
  - Ikosaeder symmetri (sfæriske virus)
  - Helikal symmetri (stavformede virus)

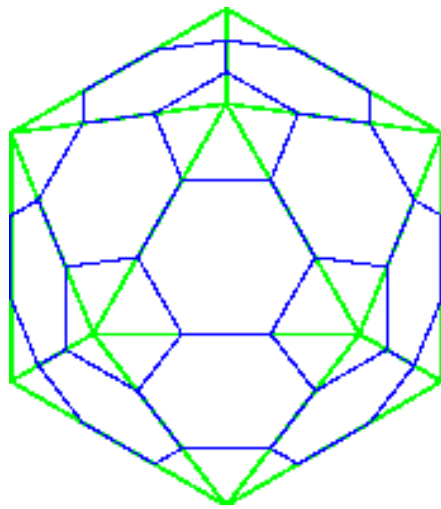
Ikosaeder symmetri

Ett ikosahedron:

- Satt sammen av 20 fasetter -hver fasett er en ekvilateral triangel
- 12 verticer
- Pga aksene for rotasjonssymmetri – sies å ha en 5:3:2 symmetri

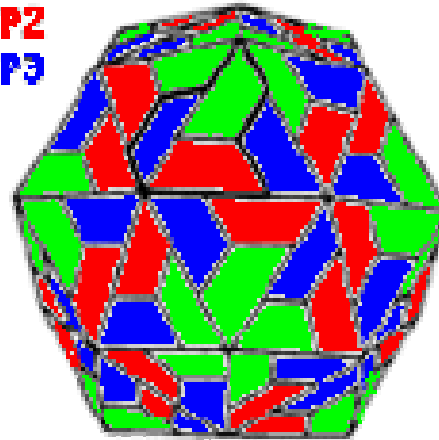

Ikosaedral symmetri

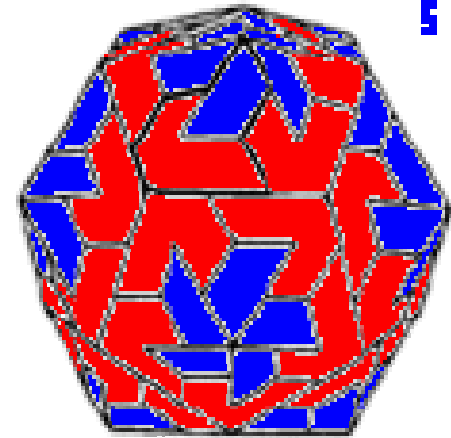
VP1
VP2
VP3

Poliovirus

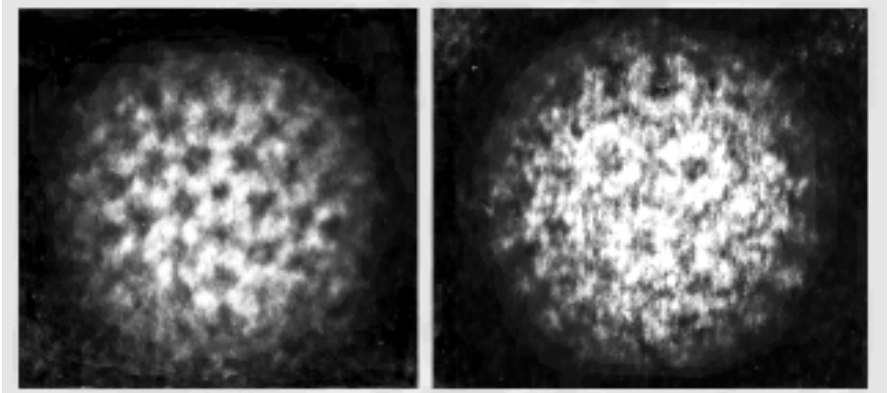
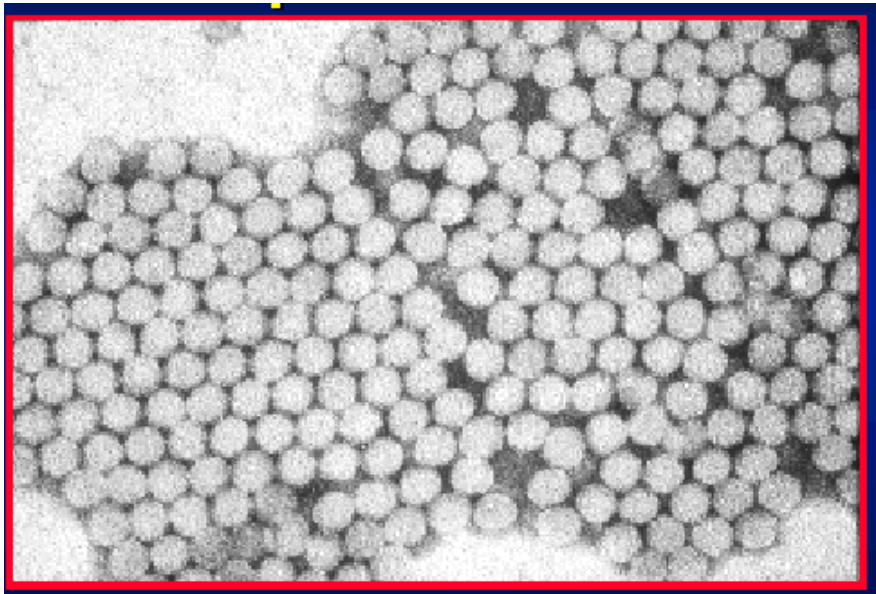
Cornavirus

L
S

-kapsidet består av ett eller flere virusprotein

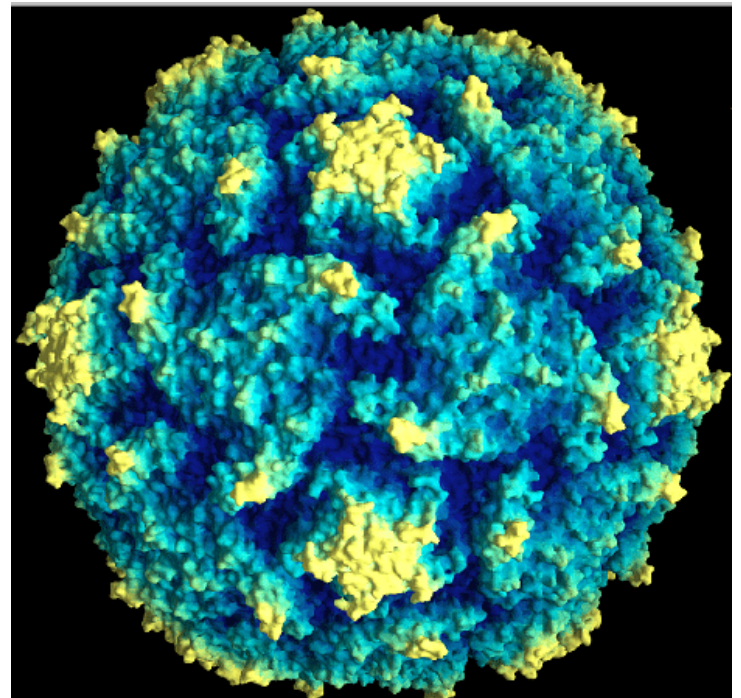
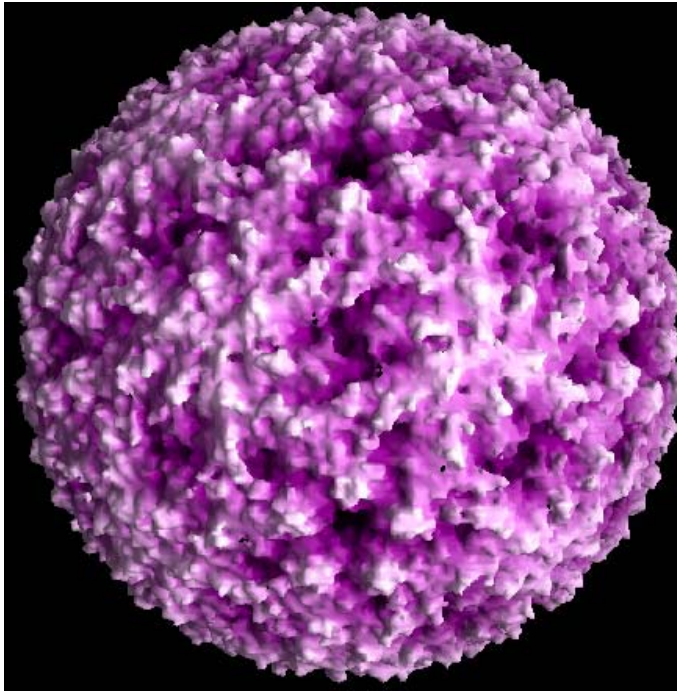
Ikosaeder symmetri

ca. 55 nm i diameter

Humant papiloma virus (HPV)

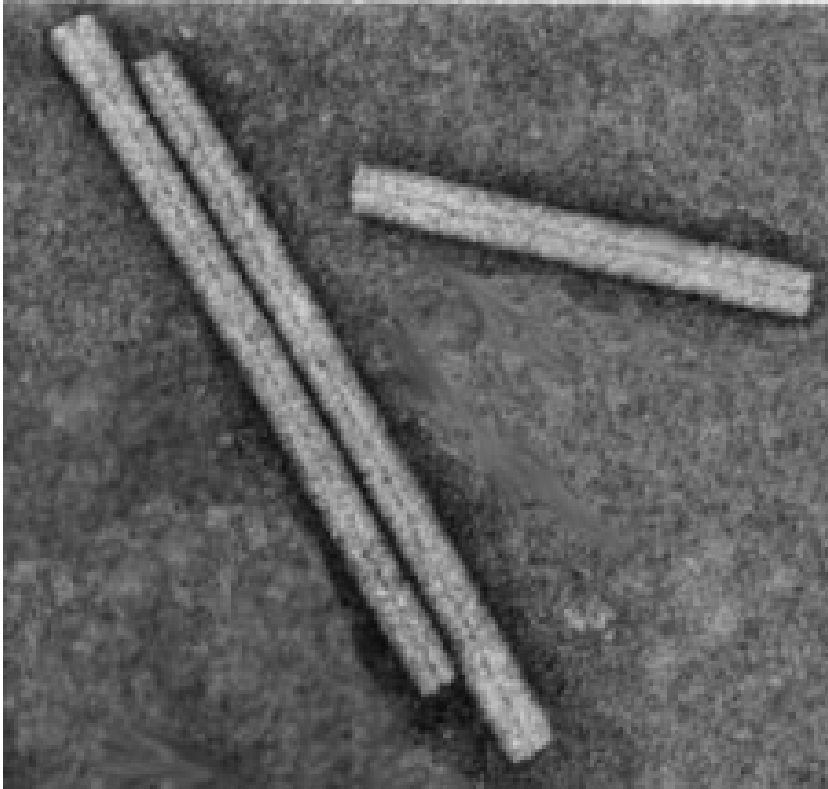
Ikosaeder symmetri

Ikosaeder symmetri

- Det er flere grunner til hvorfor virus adapterer en ikosaedral symmetri:
  - 1) mest effektive arrangement av subenheter i et lukket skjell, fordi det benytter det minste antall enheter til å bygge skjellet
  - 2) Det er den strukturen som krever lavest fri energi
- Det enkleste arrangementet av morfologiske enheter er 3 per fasett (20 fasetter = totalt 60 enheter pr. viruspartikkel)
- De 3 enhetene kan enten være identiske eller ulike
- De fleste virus har mer nukleinsyre enn det som kan pakkes inn i 60 enheter: den neste mulige struktur som tillater tett pakking inneholder 180 enheter – og mange virus har skjell med denne konfigurasjonen (finnes også 240 og 420)

Helikal symmetri

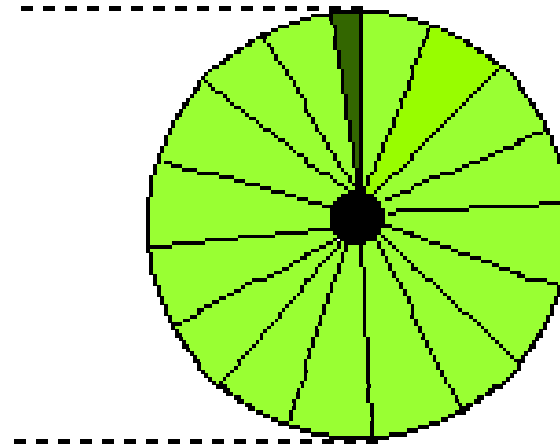
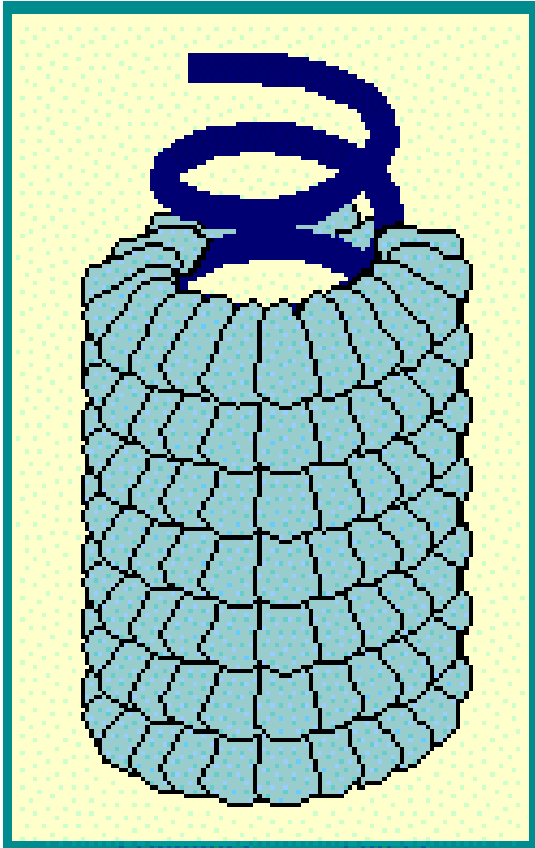

- lengden av helikale virus bestemmes av lengden på nukleinsyren
- bredden bestemmes av størrelsen og pakkingen av protein subenhetene

Tobakk mosaikk virus

Helikal symmetri

Tobakk mosaikk virus - assembly

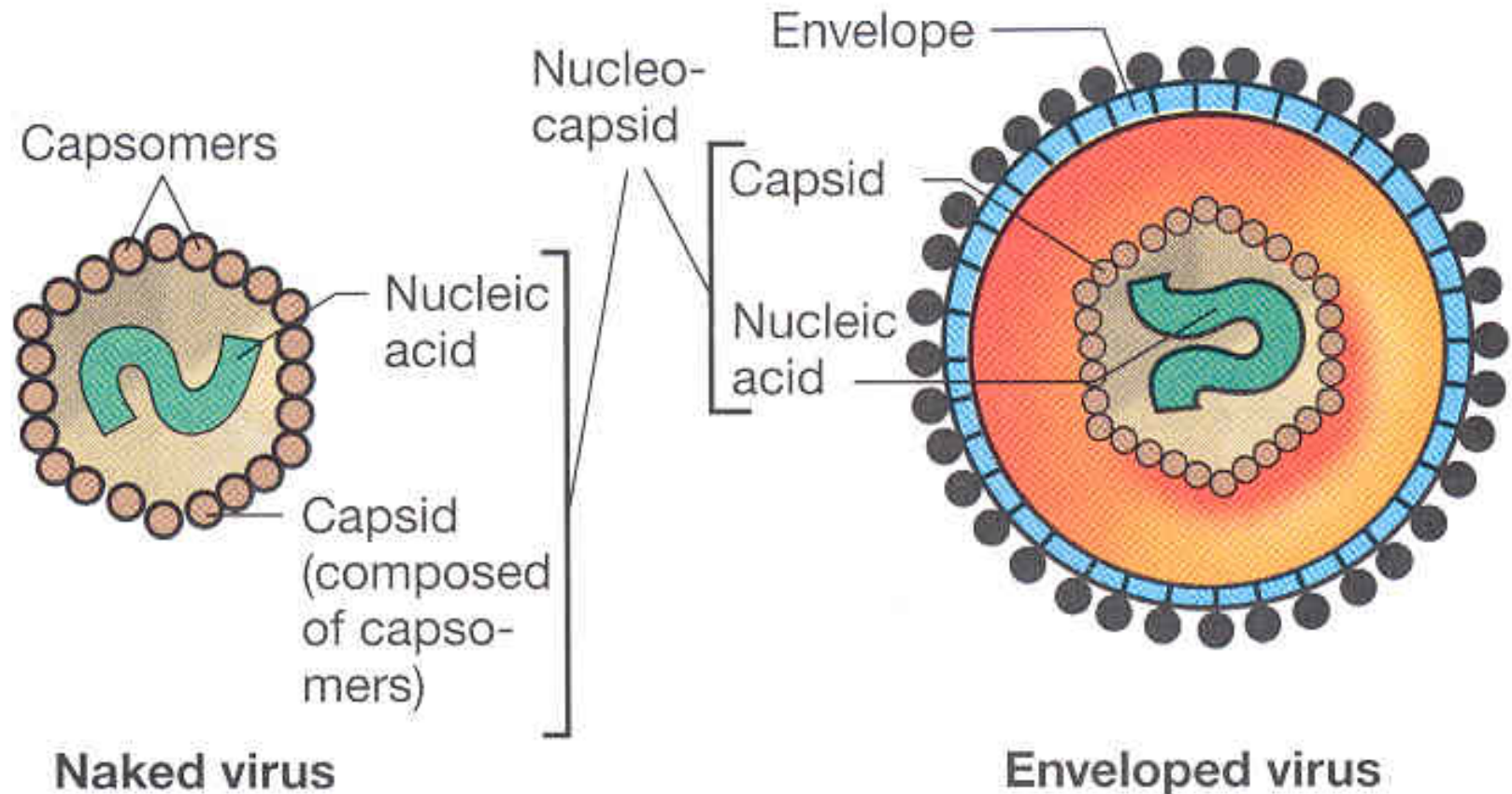
Nakne virus

- Nakne – kapsidproteinene eksponeres til omgivelsene
- Produseres fra infiserte celler på slutten av replikativ syklus. Cellene dør, bryter sammen og lyserer, og dermed frigjør virioner

Kappevirus

- Alle levende celler er dekket med en dobbelt lipid membran – celleviabiliteten avhenger av integriteten av denne membranen.
- Virus som forlater celler må derfor tillate at denne membranen forblir inntakt
- Enkelte virus omslutter derfor sitt nukleokapsid med cellulære lipidmembraner, der viruskodete proteiner (glykoproteiner) er innlemmet

Nakne versus kappevirus

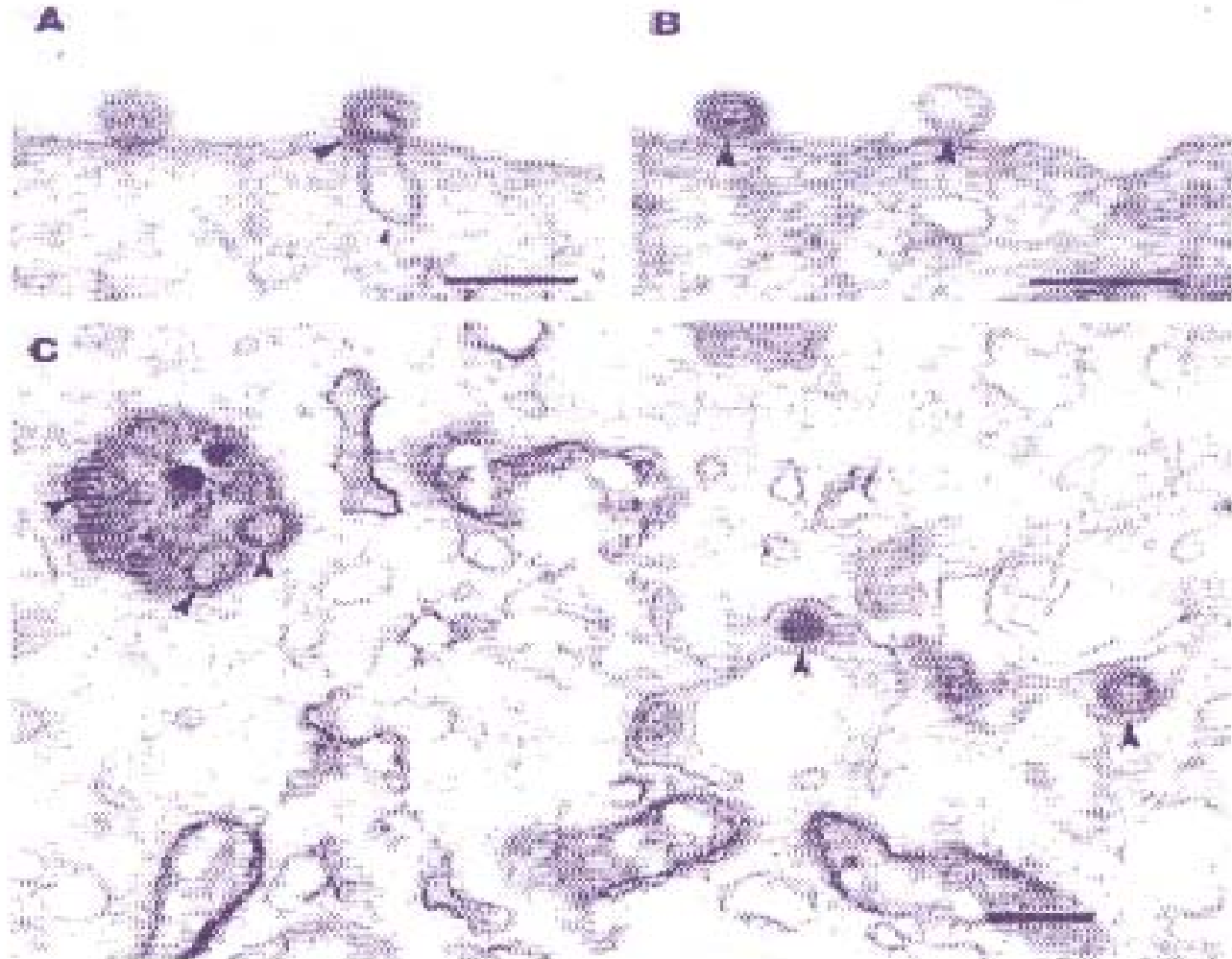
Virusdyrking / oppformering

- Injisering i mottakelig vert
- Inokulering av embryonerte egg
- Inokulering av dyrkede celler

- Virus kan dannes via transfeksjon av celler med de individuelle virale gener – ”kunstige viruspartikler” – revers genetikk

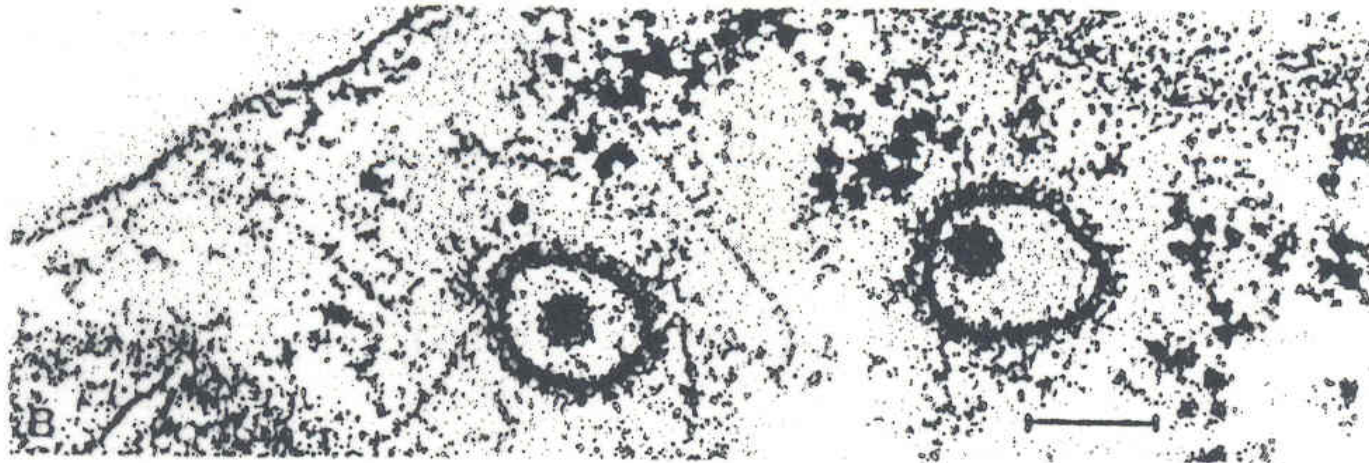
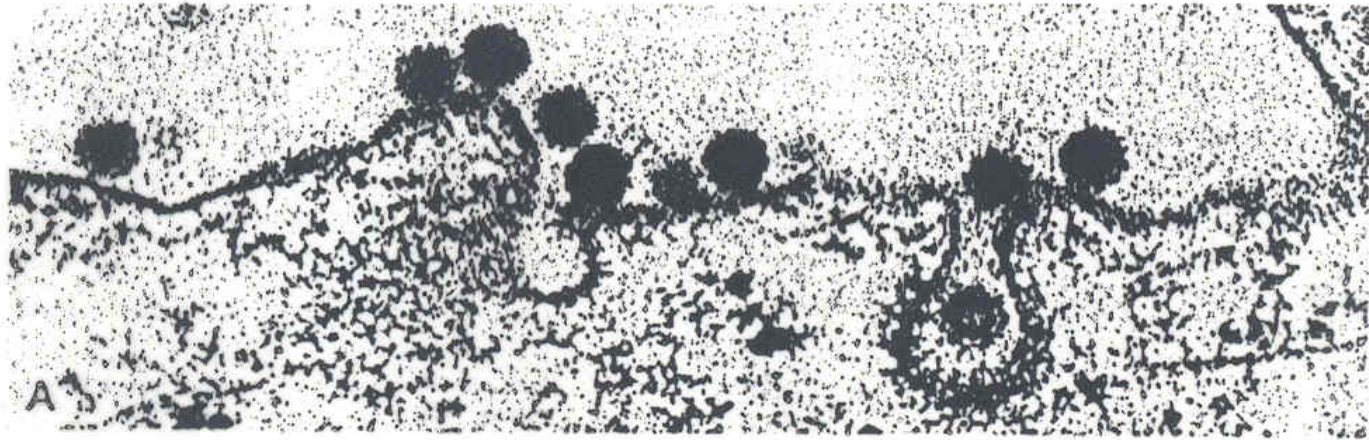
Virusdeteksjon

- Elektronmikroskopi
- Hemagglutinasjons-assay
- Plaque-assay
- LD₅₀ eller ID₅₀ bestemmelse i dyr eller celler
- ELISA
- PCR

Binding av infeksjøs lakseanemivirus (ILAV) til SHK celler

EM-bilde

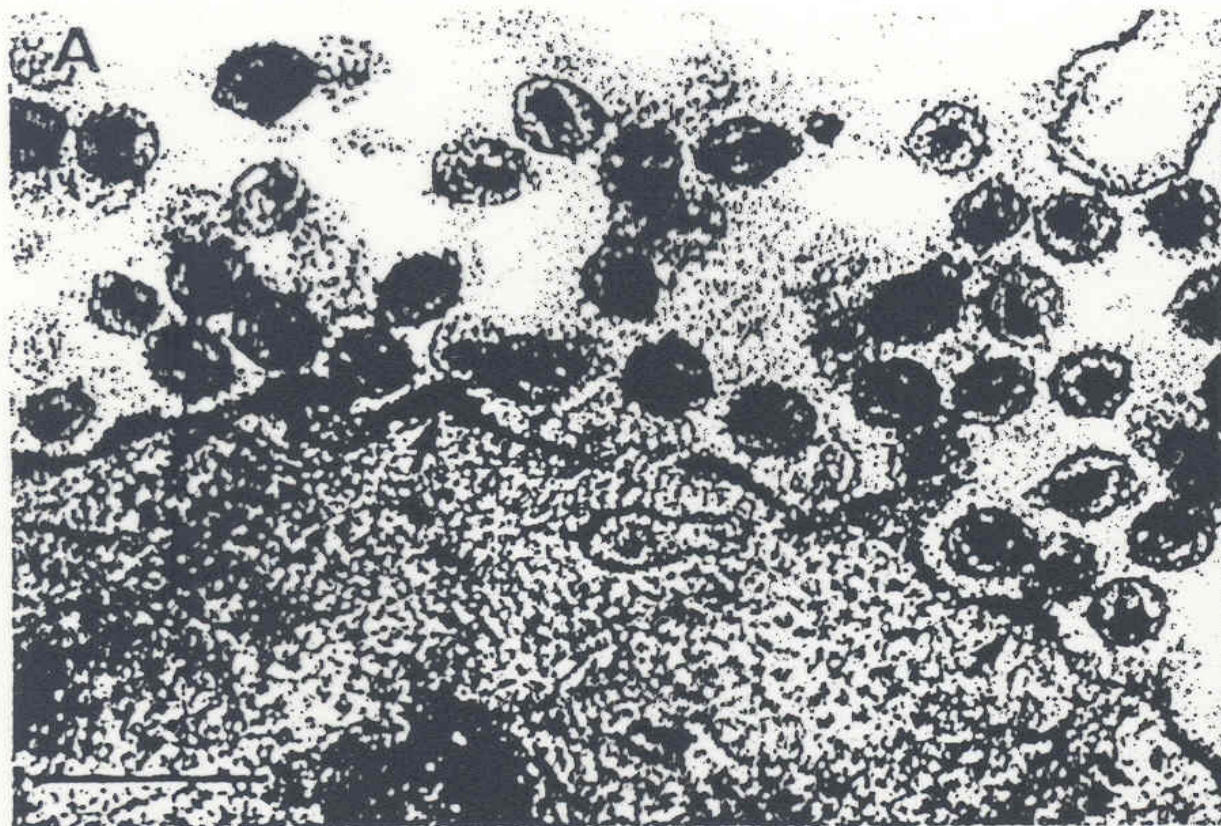

Receptor-mediert endocytose

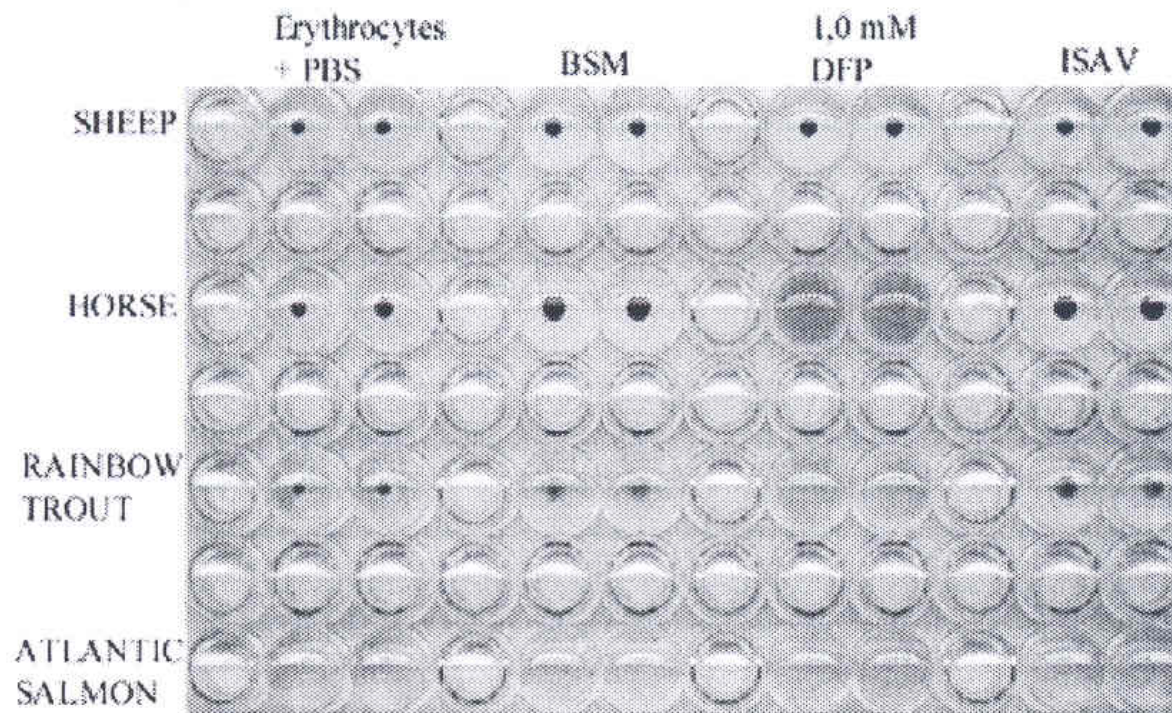

EM-bilde

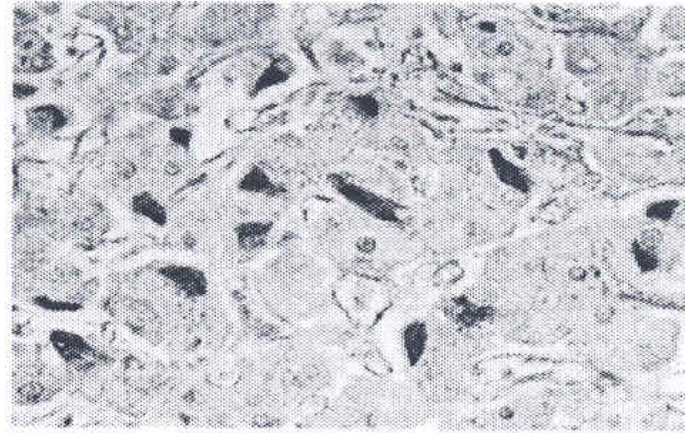
Virus frigjøring

Hemagglutination of red blood cells with ISAV

Viral hepatitis

(a)

Poliovirus

(b)

Figure 16.2 Virus Plaques. (a) Plaques of viral hepatitis in human liver cells. (b) Poliovirus plaques in a monkey kidney cell culture.

Titration of virus in cell culture

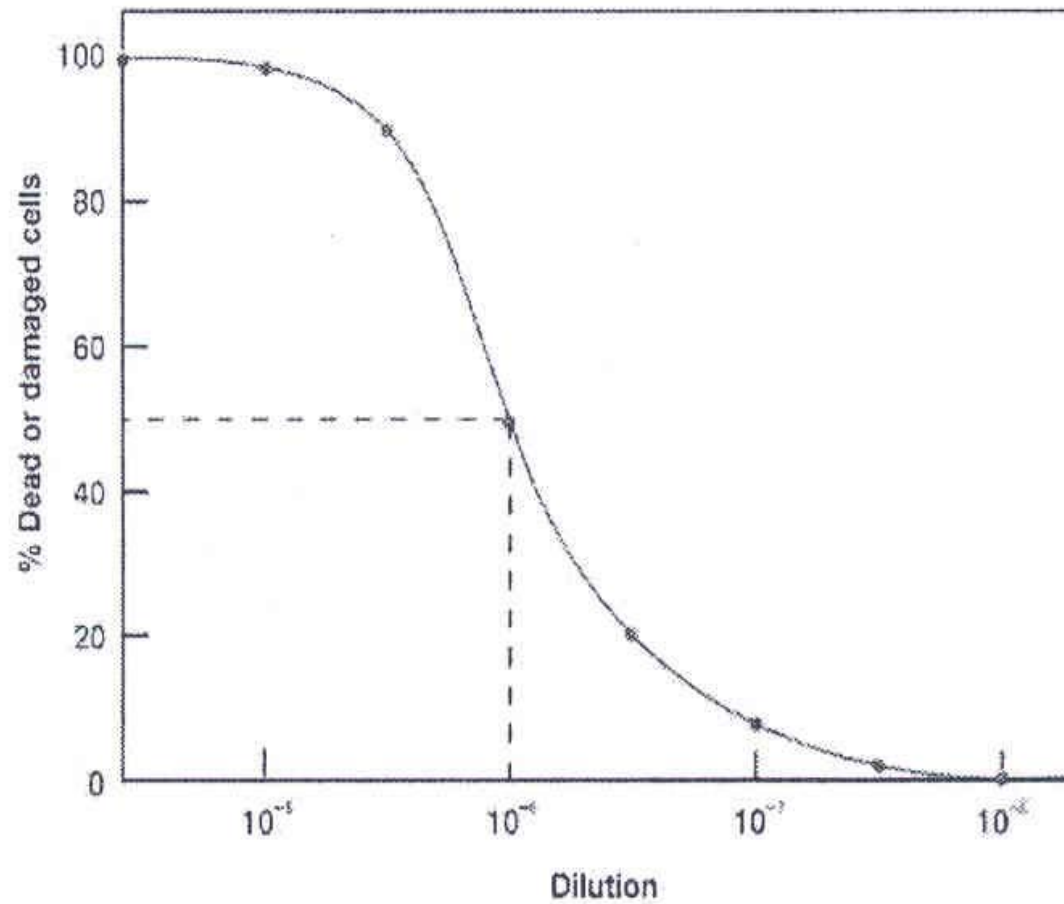
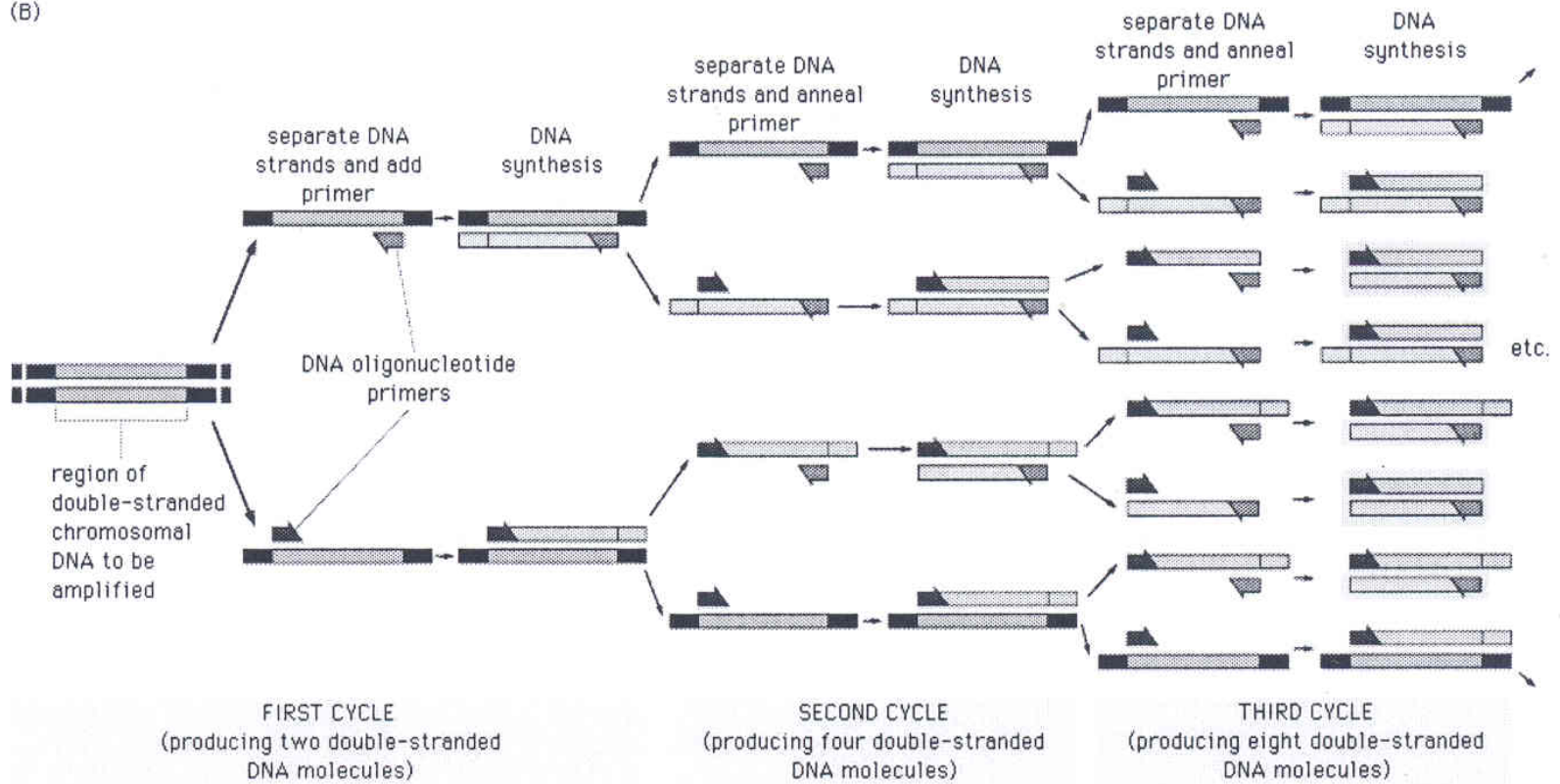

Figure 16.9 A Hypothetical Dose-Response Curve. The LD₅₀ is indicated by the dashed line.

Viral DNA can be amplified by PCR

(B)

Virusrensing

- Differensiell sentrifugering
- Gradient sentrifugering
- Felling med ammoniumsulfat eller polyethylenglykol
- Felling av kontaminanter med organiske løsningsmidler
- Enzymatisk degradering av kontaminanter

Virusklassifisering

- Vertspreferanse
- Morfologi
- Nukleinsyreegenskaper
- Genetisk slektskap
- Kapsid vs nakne
- Virionets diameter
- Antall kapsomerer
- Immunologiske egenskaper
- Intracellulær lokalisering
- Frigjøringsmetode
- Hva slags sykdom som forårsakes av viruset

Hierarktisk virusklassifisering

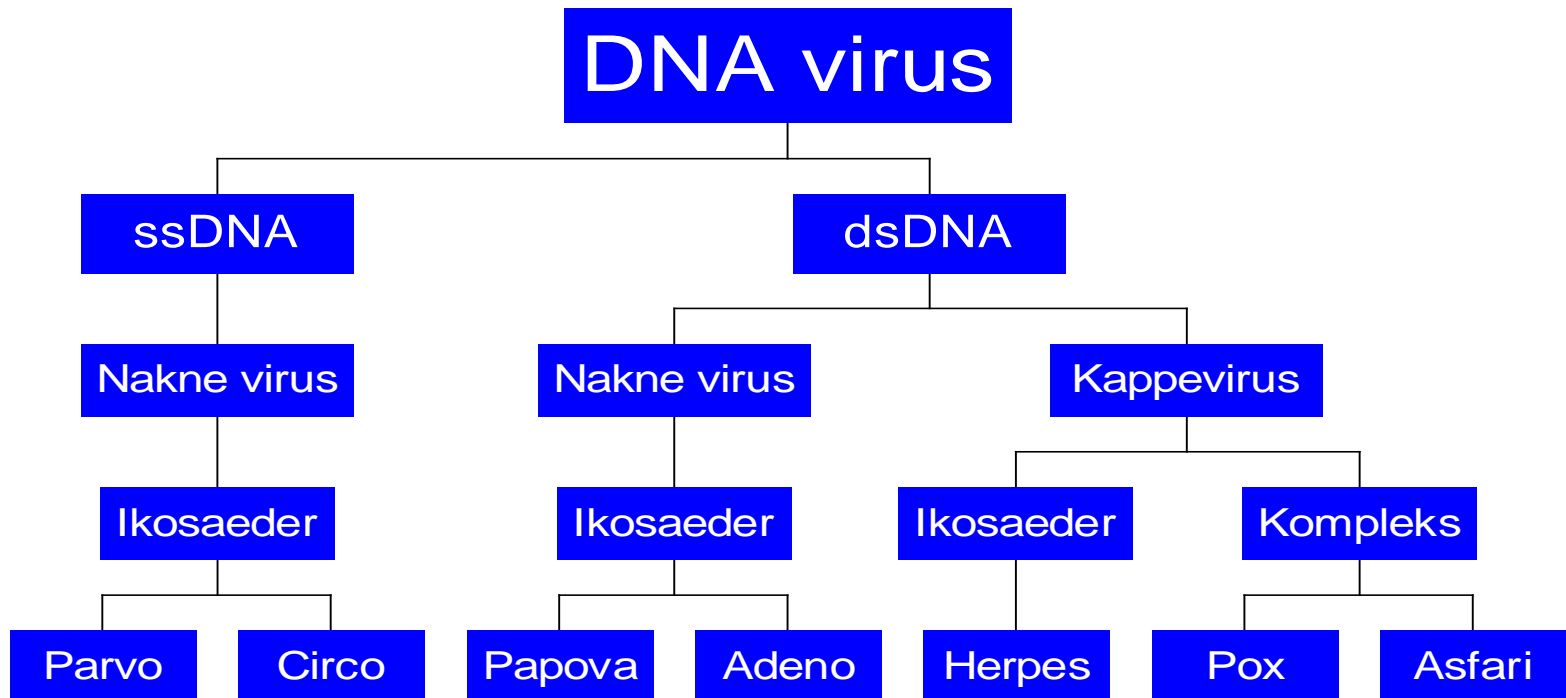
- Orden – familie – genus – art – isolat
- Familier: Herpesviridae, Orthomyxoviridae
- Genera (Picornaviridae): enterovirus, cardiovirus, rhinovirus, aphthovirus, hepatovirus
- Ca. 6000 virus klassifisert

Virus klassifisering

Inndeling	Suffiks
Familie	-viridae
Underfamilie	-virinae
Genera	-virus

Klassifisering av DNA virus

Klassifisering av RNA virus

